

VISOK ŽIVLJENJSKI JUBILEJ JOŽETA ŠIFRERJA

Branko Berčič

Gregor Kocijan

UDK 929 Šifrer J.

Ključne besede: Šifrer Jože, biografije

UDC 929 Šifrer J.

Key words: Šifrer Jože, biography

Našega jubilanta (rodil se je 19. maja 1922 v Žabnici pri Kranju) morava obravnava-
vati kot literarnega zgodovinarja in kritika, pedagoga in bibliotekarja. Povsod
je pustil vidne sledove, ki zaslužijo resno obravnavo in jasne poudarke. Njegove
leposlovne ambicije niso bile velike, zato je kmalu po objavi novele *Srečanje pod
vrhom* (1954) to dejavnost opustil in se raje posvetil literarni kritiki in slovstve-
ni zgodovini. Literarnokritično delo ga je zaposlovalo skoraj štiri desetletja. Po
nekajletnem pisanju gledaliških ocen (1955-1957, spremljal je jeseniško pol-
poklicno gledališče Toneta Čufarja; na Jesenicah je služboval kot profesor slo-
venščine na gimnaziji in kot njen dolgoletni ravnatelj) se je preusmeril v
književno kritiko. Od prve književne ocene (1957) je zvrstil izjemno veliko kritik
(v prvi vrsti v *Naši sodobnosti*, *Sodobnosti*, *Naših razgledih*, *Književnih listih*
Dela itd.) in jih v precejšnjem delu strnjeno predstavil javnosti v dveh knjigah:
Literarna mnenja (1968) ter *Pisatelji in knjige* (1988). Po zadnji knjigi je v prvi
polovici 90. let še zelo intenzivno obravnaval slovensko pripovedno prozo, z
letom 1996 pa se je njegovo kritično pero utrudilo.

BERČIČ, Branko; KOCIJAN, Gregor: Jože Šifrer celebrates his high life jubilee. Knjižnica,
Ljubljana, 46(2002)1-2, 181-185

“Držanje ogleдалa” po njegovem zatrjevanju ni bilo “nikdar čisto estetsko, čeprav /je bilo/ do neke mere tudi takšno”. Zapisal je, da so mu vedno več pomenili “bistvo pisateljeve izpovedi, prepričljivost in verjetnost njegove fabule, avtentičnost njegovih spoznanj, ki jih polaga v svoje delo”. Visoko je cenil angažirano literaturo v Sartrovem pomenu besede; torej ne tendenčno, marveč vsestransko in poglobljeno podobo razmerja med pisateljem, literaturo in družbo. V svojih kritikah - v revialnem tisku analitično poglobljenih, v dnevnem v bolj poročevalskem duhu - je skušal biti čimbolj stvaren, pravičen, podprt z argumenti, natančen pri presojanju kakovosti in dovolj neizprosni pri očitaniu slabosti, ne učenjakarski, marveč dovolj berljiv tudi za večji krog bralcev itd. Njegove ocene smo radi prebirali in se nanje tudi zanesli, saj si ob branju dovolj dobro čutil in spoznaval kritikovo hotenje kar najbolj nepristransko in prepričljivo predstaviti literarno delo ter mu določiti mesto in vrednost v okvirih slovenske literarne produkcije. Pri tem ni poznal kompromisov: njegovo mnenje, spoznanje je bilo jasno in nedvoumno izraženo. V prvi vrsti ga je zanimala pripovedna proza (tudi memoarna, zgodovinska in literarnozgodovinska dela), medtem ko je pesništvo prepuščal drugim. S svojim literarnokritičnim opusom je opravil pomembno delo, ki ne bo šlo v pozabo, saj ima “nespregljivo mesto v povojni slovenski slovstveni kritiki”.

Razen s kritiko, ki ji je odmeril veliko časa in moči, se je občasno loteval tudi obsežnejših tem in jih obravnaval v okvirih literarnozgodovinske naravnosti. Sem spadajo razprave: *Podoba Toneta Šifrerja, Jermanova podoba v Cankarjevi drami Hlapci, Socialni, zgodovinski in etični motivi v Bevkovih mladinskih povestih, Podoba Karla Grabeljška* idr. Zagotovo je na tem področju najpomembnejša monografija *Franc Saleški Finžgar* (1983, zbirka Znameniti Slovenci). Dotlej Finžgarja še ni nihče tako celostno obdelal in smiselno prepletel pisateljevo življenje in ustvarjanje. Ni dvoma, da Šifrer do potankosti pozna Finžgarjevo pisanje in njegovo življenjsko pot, o čemer monografija dovolj zgovorno priča. Nastalo je več kot zanimivo branje, ki je napisano tako, da je dostopno tudi širšemu krogu bralcev, obenem pa je za strokovnjake to doslej najizčrpnjša informacija (z analizo in recepcijo del ter delno vrednotenjem) o pisateljevem pripovednem opusu. K jubilatovemu popolnemu poznavanju Finžgarjevega dela je seveda pripomoglo njegovo skrbno in strokovno neoporečno urejanje pisateljevega *Zbranega dela*, ki je v letih 1979-1999 izšlo v 15 knjigah. Ne le z obsegom, marveč tudi z obsežnimi opombami k posameznim zvezkom si je Šifrer pridobil neprecenljive zasluge za kar najpopolnejše predstavljaje slovenskih literarnih klasikov v zbirki *Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev*. Uredniško in/ali s spremnimi besedami je sodeloval tudi pri izboru Grabeljškovih del *Velika vera*, pri Finžgarjevi *Izbrani mladinski besedi*, njegovi *Makalanci* in *Gospodu Hudourniku*, pri Zagorskega spominski prozi *Vračanje k sebi* itd., seveda pa ne smemo pozabiti na izdajo zbranega dela brata Toneta z naslovom *Mladost na vasi*.

Z upokojitvijo leta 1982 se pri prof. Šifrerju ni nič zgodilo, ker njegova bibliografija izpričuje, da je bil na svojih področjih pisanja še naprej ustvarjalen (monografija, Finžgarjevo zbrano delo, književna kritika idr.), stalno prebivanje v Radovljici pa je nedvomno vplivalo, da se je literarnozgodovinsko v večji meri usmeril na to (Gorenjska) geografsko območje in da so nastali krajši ali daljši sestavki: *Bohinj in slovenska književnost* (1987), *Sozvočje v mislih in dejanjih - F. Koblar in F. S. Finžgar* (1990), *Franc Saleški Finžgar o svoji domačiji* (1991), *Gorenjci, Korošci in Slavko Savinšek* (1991), *Nov Prešernov rokopis* (1991), *Zdravko Slamnik - Pavle Zidar* (1995), *Anton Tomaž Linhart in njegova Županova Micka* (1995), *Matija Čop in France Prešeren* (1997) itd.

V Šifrerjevem življenju in delu je posebne pozornosti vredno njegovo pedagoško delo. Bil je vrsto let srednješolski profesor slovenščine, nato pa je ravnateljaval na jeseniški in šentviški gimnaziji. Da ima smisel za pedagoški poklic, je bilo očitno že od vsega začetka: znal je navdušiti za predmet, zlasti za književnost, imel je avtoriteto, poleg tega je pomembno vplival na mladi rod. To se je pokazalo tudi, ko je bil ravnatelj, saj je s svojim ravnanjem in vplivom tako eni kot drugi gimnaziji pomagal, da sta se razvili v ugledni srednješolski ustanovi.

Nedvomno je bil pomemben vzrok, da se je poslovil (1973) od šolstva in se napotil v knjižničarstvo, tudi ta, da si je želel zagotoviti večji mir za pisanje in literarnovedno proučevanje. Prevezel je mesto ravnatelja Osrednje knjižnice v Kranju. Njegova naloga je predvsem bila, da pospeši preobrazbo knjižnice v skladu s smernicami sočasne slovenske knjižničarske koncepcije (1971) v sodobno organizirano in strokovno delujočo javno splošnoizobraževalno knjižnico. Ob sodelovanju z matično službo za knjižnice v NUK mu je uspelo dotlej še vedno ločeno strokovno poslovanje posameznih knjižničnih enot funkcionalno reorganizirati in jih notranje povezati za kvalitetno opravljanje vseh bibliotekarskih strokovnih postopkov s knjižničnim gradivom in z njegovimi uporabniki ter pri vodenju knjižnice. Tako so na eni strani nastali oddelki za mlade bralce, za odrasle, za študijske in domoznanske potrebe širšega okolja in ob tem primerna prerazporeditev knjižnih fondov med njimi ter na drugi strani služba za strokovno obdelavo knjižničnega gradiva z vključitvijo v sistem centralne katalogizacije slovenskih tiskov, za knjižničarsko matično delovanje v občini in na širšem območju in za upravno-administrativno poslovanje. Pri tem se je vse jasneje kazala potreba po združitvi na več lokacij razpršenih delovnih prostorov v novo in enotno knjižnično zgradbo, vedno bolj pereče so bile tudi potrebe po dodatnih strokovnih delavcih, vse skupaj pa naj bi omogočilo kvaliteten razvoj te ustanove v prihodnje.

Sredi teh prizadevanj na področju javnega splošnega knjižničarstva je bil prof. Šifrer povabljen, naj se kot sodelavec vključi v delovanje Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Tako je leta 1976 kot višji strokovni sodelavec postal vodja rokopisnega oddelka v osrednji slovenski znanstveni in nacional

ni knjižnici in tam deloval do upokojitve (1982). Tu se je predvsem posvetil pridobivanju in hranjenju slovenskega kulturnozgodovinskega rokopisnega gradiva (npr. zapuščine, dela, korespondenca, osebni dokumenti pomembnih slovenskih kulturnih delavcev) ter njegovemu urejanju in dostopnosti za znanstvene namene. V teh letih se je fond rokopisnega oddelka povečal za ok. 330 inventarnih enot oziroma za ok. 25.000 kosov rokopisnega gradiva, ki je bilo neposredno po prevzemu tudi začasno strokovno urejeno za takojšnjo uporabo in pripravljeno za poznejšo dokončno katalogizacijo. Ob tem se je vključil v raziskovalno nalogo (začetki v letu 1975) o pripravi in objavi *Kataloga rokopisov NUK* kot sodelavec in urednik posameznih zvezkov (za Ms 100-399, za Ms 1000-1170 in za še nekatalogizirano inventarizirano gradivo starega fonda in tekočih pridobitev iz 1946-1978, vse objavljeno 1980). Pripravljal je rokopisno gradivo za številne razstave v NUK in v drugih razstaviščih, med njimi za veliko Cankarjevo razstavo (1976) ter kot sourednik mednarodne razstave in kataloga *Tiski od 15. do konca 18. stoletja. Pričevanja o kulturi v Furlaniji-Julijski krajini, Koroški in Sloveniji* (Ljubljana 1978), ki je bila postavljena v Ljubljani, Trstu in Celovcu.

Ves čas svojega delovanja v knjižnicah je bil dejaven tudi v organih slovenske knjižničarske strokovne organizacije, na njenih strokovnih srečanjih in zborovanjih. Strokovno pomembno delo je opravljal kot večletni glavni in odgovorni urednik časopisa *Knjižnica* (1980-1985), ki je v tistih letih objavljala članke in razprave, zapiske o knjižničarstvu doma in po svetu, bibliografije, jubilejne in posmrtno prispevke, ocene in poročila o domači in tuji strokovni literaturi ter poročila in kroniko o delovanju in stanju v slovenskih knjižnicah ter o delovanju pokrajinskih društev in zveze slovenskih knjižničarskih delavcev. S področja knjižničarstva je med drugim objavil jubilejni članek ob 25-letnici Knjižnice, oceno jubilejne publikacije o Študijski knjižnici na Ptuj, prevod prispevka o otroškem oddelku v Narodni biblioteki na Cetinju in spominski zapis o Alfonzu Gspanu, dolgoletnemu vodji rokopisnega oddelka NUK. S svojim strokovnim in organizacijskim delom v slovenskem knjižničarstvu si je Šifrer pridobil strokovni naziv bibliotekarski svetovalec in v priznanje prejel Čopovo diplomu (1985).

Ob sedanjem visokem življenjskem jubileju si ne moreva kaj, da ne bi ponovila besede iz jubilejnega sestavka ob 70-letnici: „... trdno smo prepričani, da še dolgo ne bo odnehal“. Besede so se uresničile in veljajo za prof. Šifrerja še dandanes: ves svež in vitalen spremlja vse dejavnosti, ki jih je nekoč aktivno opravljal, in še vedno nas razveseli s svojim pisanjem o tem in onem, seveda pa ostaja nepozaben z vsem, kar je prispeval k slovenski literarni zgodovini in kritiki, k slovenskemu šolstvu in knjižničarstvu. Naj nam bo zgled delavnosti, strokovne zavzetosti in vztrajnosti tudi poslej, pri čemer mu želiva še veliko zdravih in delovnih let v okolju, ki si ga je izbral in o katerem je veliki pesnik dejal: *Dežela kranjska nima lepš'ga kraja, / ko je z okolšno ta, podoba raja.*

Berčič, B.; Kocijan, G. Visok življenjski jubilej jožeta šifrerja

Dr. Branko Berčič je redni profesor Filozofske fakultete v Ljubljani v pokoju
Naslov: Groharjevo naselje 64, 4220 Škofja Loka

Dr. Gregor Kocijan je redni profesor Pedagoške fakultete v Ljubljani v pokoju
Naslov: Tržna 3, 1000 Ljubljana